

norden

Jämställdhet skapar ett hållbart samhälle

Nordiskt jämställdhetspolitiskt samarbete
2011–2014

Jämställdhet skapar ett hållbart samhälle

Nordiskt jämställdhetspolitiskt samarbete 2011–2014

ANP 2010:785

© Nordiska ministerrådet, Köpenhamn 2010

ISBN 978-92-893-2172-3

Layout: Jette Koefoed

Fotos: s. 1, 3, 12, 18, 28: Karin Beate Nøsterud

s. 6: ImageSelect

Upplaga: 500

Tryck: Arco Grafisk, Skive

Tryckt på miljövänligt papper som uppfyller kraven
i den nordiska miljösvanemärkningen.
Publikationen kan beställas på www.norden.org/order.
Fler publikationer på www.norden.org/publikationer

Printed in Denmark

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0200

Nordiska rådet

Ved Stranden 18

DK-1061 København K

Telefon (+45) 3396 0400

www.norden.org

Det nordiska samarbetet

Det nordiska samarbetet är ett av världens mest omfattande regionala samarbeten. Det omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland.

Det nordiska samarbetet är politiskt, ekonomiskt och kulturellt förankrat och är en viktig partner i europeiskt och internationellt samarbete. Den nordiska gemenskapen arbetar för ett starkt Norden i ett starkt Europa.

Det nordiska samarbetet vill stärka nordiska och regionala intressen och värderingar i en global omvärld. Gemensamma värderingar länderna emellan bidrar till att stärka Nordens ställning som en av världens mest innovativa och konkurrenskraftiga regioner.

norden

Innehåll

4	1. Inledning
7	2. Organisering
7	3. Utmaningar inom den gemensamma nordiska jämställdhetspolitiken
8	3.1 Interna utmaningar i nordiska organ
9	3.2 Externa utmaningar i regionen och globalt
11	4. Prioriterade teman och områden 2011–2014
13	4.1 Norden
14	4.2 Baltikum
15	4.3 Nordvästra Ryssland
17	4.4 Internationellt samarbete
19	5. Bilaga
	Milstolpar i det nordiska jämställdhetssamarbetet 1974–2010

1. Inledning

Det nordiska samarbetet, som omfattar Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland, formaliserades genom upprättandet av Nordiska rådet (NR) år 1952. Tio år senare, år 1962, undertecknades Helsingforsavtalet som är det formella politiska dokumentet som reglerar det nordiska samarbetet. Avtalet revideras senast år 1995. År 1971 inrättades Nordiska ministerrådet (NMR) för att ansvara för samarbetet mellan de nordiska regeringarna och den politiska ledningen i de självstyrande områdena. Det formella jämställdhetspolitiska samarbetet i Norden inleddes år 1980 i och med etableringen av ministerrådet för jämställdhet. Ytterligare information om hur det nordiska jämställdhetssamarbetet utvecklats finns i den bifogade översikten över milstolpar.

Nordiska ministerrådet har sedan etableringen arbetat aktivt för att utveckla och främja jämställdhet och jämlikhet i de nordiska samhällena. I det nordiska sammanhanget innebär det att omsorg, makt och inflytande fördelas lika mellan alla kvinnor/flickor och män/pojkar och att kvinnor/flickor och män/pojkar har samma rättigheter, skyldigheter och möjligheter inom alla samhällsområden och i alla livsfaser. Ett jämställt samhälle förutsätter ett samhälle fritt från alla typer av könsrelaterat våld och annan ojämlig behandling. Mäns och pojkars aktiva deltagande i jämställdhetsarbetet är en förutsättning för att lyckas nå målet om ett verkligt jämställt samhälle präglad av mångfald.

Genom att jämställa alla mäns/pojkars och kvinnors/flickors erfarenheter, kunskaper, kompetens och perspektiv säkrar man både ett hållbart samhälle och uppnår ett bättre och mer rättvist samhälle. Genom jämställdhet säkerställer man i högre grad att alla tillgängliga mänskliga resurser i samhället tas tillvara, vilket ökar förutsättningarna för ekonomisk tillväxt och säkrar välfärden.

Det nordiska jämställdhetssamarbetet bygger på en gemensam demokratisk tradition och historia. Samarbetet har varit och är fortfarande till ömsesidig nytta för de nordiska länderna, de självstyrande områdena och närområdena. Det är viktigt att de relativt små nordiska välfärdssamhällena utbyter erfarenheter, använder sig av varandras kunskaper och för politiska debatter för att utveckla innehållet i och förståelsen av vad jämställdhet, jämlikhet och mångfald är.

Det nya programmet ska uppfylla kravet på ”nordisk nytta” som fastställts av Nordiska ministerrådet. ”Nordisk nytta” innebär att de prioriterade aktiviteterna och den områdespolitiska vinklingen i programmet ska täcka behoven, intressena och önskemålen i alla de fem nordiska länderna och i de tre självstyrande områdena. I detta sammanhang är det särskilt viktigt att vara medveten om de uppgifter och det ansvar som Norden har gentemot befolkningen i regionen.

Som all politik påverkas jämställdhetspolitiken både av den allmänna samhällsutvecklingen, arbetsmarknadens parter, det civila samhället, frivillighetssektorn och ett skiftande fokus i opinionen. Ett samhälle i utveckling förutsätter en jämställdhetspolitik i utveckling. Det nordiska samarbetet, som fäster vikt vid nordisk nytta över landsgränserna, kan i högre grad än varje enskilt land möta och fånga upp dessa utmaningar och förändringar, vilket är något som därmed gynnar varje enskilt land och självstyrande område.

Norden är också en del av en allt mer globaliserad värld. År 2007 enades de nordiska statsministrarna om en förnyad nordisk satsning på globaliseringsområdet, och i Nordiska ministerrådet har man satt igång en rad globaliseringsinitiativ förankrade i de olika fackministerråden. I ministerrådet för jämställdhet kommer man också i fortsättningen att arbeta för att jämställdhet som ett starkt nordiskt varumärke integreras i de olika initiativen och aktiviteterna.

Att delta i en globaliserad värld innebär att man från nordisk sida bör uppvisa ett internationellt engagemang. Jämställdhet är en del av den nordiska identiteten och har varit grundläggande för våra demokratier och utvecklandet av våra välfärdssamhällen. Visionen för jämställdhetsarbetet i Nordiska ministerrådet är att vara en förebild för andra, och på internationell nivå synliggöra hur vi i Norden möter globaliseringens utmaningar just genom att genomföra en jämställdhetspolitik som säkrar hållbara samhällen – också i framtiden.

2. Organisering

Det nordiska jämställdhetssamarbetet samordnas av ministerrådet för jämställdhet och ämbetsmannakommittén för jämställdhet. Dessutom inrättas vid behov andra underutskott och arbetsgrupper som skapas för att ge stöd åt detta arbete.

De andra nio fackministerråden och ämbetsmannakommittéerna är ansvariga för att genomföra den jämställdhetspolitik som antagits av Nordiska ministerrådet om integrering av ett genus- och jämställdhetsperspektiv (gender mainstreaming) i sina egna råd, kommittéer, utskott och anslutna institutioner i och med att varje sektor är ansvarig för att utveckla en genomgripande politik inom sin sektor, detta i enlighet med sektorprincipen.

Nordiska institutet för kunskap om kön (NIKK) lyder under ministerrådet för jämställdhet och ingår som en del av stödstrukturerna på jämställdhetsområdet. NIKK har som nordisk institution styrts av 3-åriga mål- och resultatavtal med Nordiska ministerrådet. Under våren 2011 kommer man att utreda och besluta om vilket mandat samt vilken funktion och anknytning NIKK ska ha till Nordiska ministerrådet i framtiden.

Samarbetet med de tre baltiska länderna samordnas av Nordiska ministerrådets sekretariat, som ser till att tjänstemän från Norden och Baltikum kan träffas årligen. De nordisk-baltiska (NB8-) mötena på ministernivå hålls efter behov. Samarbetet med de baltiska länderna bedrivs i nära kontakt med Nordiska ministerrådets lokala kontor i länderna. Samarbetet med nordvästra Ryssland organiseras på motsvarande sätt.

3. Utmaningar inom den gemensamma nordiska jämställdhetspolitiken

Det nordiska jämställdhetspolitiska samarbetet står inför nya utmaningar på flera plan. De handlar dels om interna förhållanden inom det nordiska samarbetet och dels om de nordiska samhällenas förhållande till en ombytlig omvärld.

Utöver områdespolitiska utmaningar ska det nya samarbetsprogrammet möta utmaningarna när det gäller lika behandling av nya grupper i Norden.

Programmet måste bemöta andra globala problemställningar som kräver nyskapande och innovation från de bästa förmågorna för att säkra de nordiska välfärdssamhällenas fortsatta utveckling när andelen äldre ökar och det blir färre personer i yrkesaktiv ålder.

3.1 Interna utmaningar i nordiska organ

Traditionellt har Nordiska ministerrådet arbetat med jämställdhet i de nordiska institutionerna och organen. Olika åtgärder har genomförts både internt i de centrala gemensamma sekretariaten, i andra nordiska institutioner och kontor samt i utskott och råd som lyder under dessa.

De nuvarande åtgärderna som faller under detta interna fokus under perioden för planen för samarbetsprogrammet är:

- I: att samtliga fackministerråd före år 2012 ska identifiera och integrera relevanta jämställdhetsperspektiv i sin verksamhet
- II: att Nordiska ministerrådets sekretariat (NMRS) ska utvecklas till en arbetsplats där både kvinnor och män kan kombinera karriär och familjeliv
- III: att ett principprogram för jämställdhet och mångfald 2011–2015 för anställda i sekretariaten i Nordiska ministerrådet (NMR), Nordiska rådet (NR) och Nordiska kulturfonden (NKF) ska genomföras när det gäller att driva igenom jämlikhet och jämställdhet, särskilt jämställdhet mellan könen samt jämlikhet när det gäller ålder och nationalitet, men ska även ta hänsyn till de nordiska samhällenas mångfald när det gäller etniskt ursprung, religion, tro, handikapp och sexuell läggning.

Man har rapporterat om läget för den interna jämställdhetssituationen i det nordiska organet i form av en jämställdhetsredogörelse under Nordiska rådets årliga session sedan år 2006. Fokus i redogörelsen har varit på integrering av ett genus- och jämställdhetsperspektiv samt jämställdhetsstatistik för medlemmar i råd och utskott samt för anställda i nordiska institutioner.

Nordiska ministerrådet bör skapa en gemensam förståelse, gemensamma skyldigheter och en organisatorisk/administrativ struktur för att säkra genomförandet av det nordiska samarbete inom jämställdhetspolitiken som man har fattat beslut om. Jämställdhetspolitiken ska integreras i alla fackministerråd, organ, råd, institutioner, sektorer och utskott. Varje sektor har ett självständigt ansvar för att genomföra integreringen på sitt område. Det innebär att sektorerna ska arbeta för att nå och genomföra de jämställdhetspolitiska mål som antagits samt rapportera om åtgärder för att nå dessa.

De nordiska organens och institutionernas verksamhet bör kunna användas som goda exempel för det definierade nordiska jämställdhetspolitiska samarbetet. Det förutsätter en fortlöpande förbättring av medarbetarnas kompetens samt av det sätt på vilket man väljer att organisera genus- och jämställdhetsintegreringen (gender mainstreaming). Därför kommer ministerrådet för jämställdhet under perioden för planen att intensifiera och utöka det interna arbetet med genus- och jämställdhetsintegrering i de nordiska institutionerna och organen, samt bidra till att Nordiska ministerrådet utvecklar en mer nordisk könsuppdelad statistik på relevanta områden så att man kan se likheter och skillnader mellan de nordiska länderna och de självstyrande områdena. Dokumentation och kunskap är nödvändigt som utgångspunkt för att främja jämställdhet och motverka diskriminering. Det är därför mycket viktigt att Nordiska ministerrådets forsknings- och utvecklingsarbete också inarbetar genusperspektivet där detta är relevant. Det gäller särskilt Nordforsk som är Nordiska ministerrådets viktigaste aktör på forskningsområdet.

Jämställdhetsintegrering har gjorts till ett av två tvärgående teman under perioden för den här planen. Ämbetsmannakommittén för jämställdhet planerar att göra nya satsningar på att öka både medvetenheten och nödvändigheten av detta, och samtidigt hitta nya metoder för att rapportera och synliggöra vad som görs inom alla sektorer samt inom de nordiska institutionerna. Under den nya 4-åriga samarbetsperioden kommer man därför i ämbetsmannakommittén för jämställdhet att arbeta målinriktat med att implementera och förankra ett nytt, mer effektivt och förpliktande rapporteringssystem för ministerråd, organ, råd, institutioner, sektorer och utskott för de årliga jämställdhetsredogörelserna till Nordiska rådet.

3.2 Externa utmaningar i regionen och globalt

I ett globalt sammanhang har de nordiska ländernas jämställdhetspolitik varit en förebild. Det beror på att man i Norden i stor grad har lyckats med att genomföra en jämställdhetspolitik som har ändrat vardagen för folk i allmänhet. Samtliga nordiska länder ligger därför högt i olika internationella jämställdhetsbarometrar.

Det finns ett stort internationellt intresse för olika sidor av de nordiska ländernas jämställdhetspolitik, våra metoder, åtgärder och resultat – till exempel:

- hur vi kan ha en hög kvinnlig sysselsättning i kombination med relativt hög fertilitet
- hur vi har involverat männen i utvecklandet av jämställdhetspolitiken

- hur vi har omfördelat makt, inflytande och omsorg mellan kvinnor och män
- hur vi har integrerat familje- och jämställdhetspolitiken och därmed möjliggjort för båda könen att kombinera arbetsliv och familjeliv
- hur vi har arbetat för att våld i nära relationer har satts upp på den politiska dagordningen och har lett till åtgärder både för de våldsutsatta och för våldsutövarna

Med en utökad internationell samverkan och påverkan i en globaliserad värld uppstår det nya jämställdhetspolitiska utmaningar. Den nordiska jämställdhetspolitiken är inte längre automatiskt en modell för andra länder att följa efter. Många människor såväl inom som utanför Norden ser jämställdhet som något som endast rika, välfungerande västliga demokratier har råd med. Detta är en utmaning för det nordiska jämställdhetspolitiska samarbetet. Det är därför viktigt att synliggöra hur den nordiska jämställdhetspolitiken har utvecklats över tid och visa hur jämställdhet har varit grunden för utvecklandet av våra demokratiska välfärdssamhällen. Under den senaste finanskrisen har de nordiska länderna också visat att våra jämställda samhällen är betydligt mer bärkraftiga under perioder av ekonomisk nedgång. Att säkra jämställdhet mellan könen har därför gett en stabil ekonomisk tillväxt och fortsatt välfärd.

Globala jämlikhetspolitiska problemställningar handlar inte bara om kön, utan innefattar i allt högre grad förhållanden som olika etnisk, religiös och kulturell tillhörighet samt mångfald, varierande sociala eller regionala erfarenheter och bakgrund, olika livsfaser, ålder samt olika familjekonstellationer. I detta sammanhang måste man även inkludera de nordiska urbefolkningarna. Dessutom har jämställdhetspolitik också blivit en viktig utvecklingsfaktor efter krig och konflikter, särskilt i länder där de demokratiska strukturerna och den offentliga administrationen inklusive social- och hälsovården är svag eller obefintlig.

Om det nordiska jämställdhetspolitiska samarbetet även fortsättningsvis ska ha som mål att vara den bästa i världen och utgöra en förebild för andra länder, måste det jämställdhetspolitiska innehållet utvecklas i samspel med de samhällsutmaningar som finns i regionen, men i lika stor grad i förhållande till globala förhållanden. Detta kan till exempel innebära att man inkluderar konsekvenser av:

- ändringar i befolkningens ålderssammansättning med en stadig ökning av äldre i vår del av världen
- ändringar i befolkningens sammansättning bland annat på grund av en allt större mobilitet mellan länder och världsdelar
- ändringar för urbefolkningen i regionen till följd av samhälls- och klimatförändringar
- nya arbetssätt som uttraderar gränserna mellan arbetsliv och familjeliv

- de starkt könsuppdelade utbildningsvalen – som att exempelvis flickor i stigande grad genomgår högskoleutbildning, medan pojkar faller bort och inte genomgår högskoleutbildning i lika hög grad
- det starkt könsuppdelade arbetslivet i Norden som en viktig orsak till orimliga löneskillnader
- att könsrelaterat våld är det mest allvarliga hindret för jämställdhet och lika deltagande på alla områden för flickor/kvinnor och pojkar/män
- att mångfald och likabehandling för alla kräver nya perspektiv och allianser med flera aktörer såsom den privata sektorn, frivilligsektorn, forskare, beslutsfattare med mera för att nå målet om ett verkligt jämställt samhälle

4. Prioriterade teman och områden 2011–2014

Det nordiska jämställdhetsarbetet är omfattande. Därför har det varit nödvändigt att avgränsa fokus, uppmärksamhet och resurser. De prioriterade temana och områdena för den nuvarande planperioden är indelade i tre samarbetskonstellationer med egna prioriterade teman med exempel på möjliga aktiviteter:

- I samarbetet i Norden
- II samarbetet med de tre baltiska länderna – Estland, Lettland och Litauen
- III samarbetet med nordvästra Ryssland

En 4-årig plan kan vara för lång för att fånga upp nya jämställdhetsutmaningar som blir aktuella. Därför kommer de prioriterade temana och områdena fortlöpande att utvärderas och anpassas av varje ordförandeskap i deras sektorprogram samt i den årliga handlingsplanen. Ministerrådet för jämställdhet kommer också att utföra en mer grundlig halvtidsöversyn under 2012 med utvärderingar av var och en av de tre samarbetskonstellationerna och innehållet i dem.

Det finns två tvärgående teman i det nordiska jämställdhetspolitiska samarbetet: I; *Integrering av ett genus- och jämställdhetsperspektiv* och II; *Mäns/pojgars aktiva deltagande – dessa två teman ska integreras i alla de prioriterade temana, områdena och samarbetskonstellationerna som nämns i samarbetsprogrammet.*

De tvärgående temana ska införlivas innehållsmässigt och tematiskt i de prioriterade temana samt i de aktiviteter som följer på dessa i exempelvis de årliga handlingsplanerna. Genom att integrera de två tvärgående temana

synliggör man både mäns/pojkars och flickors/kvinnors behov, rutiner och livssituation. Genom en sådan tillnärmning minskar möjligheten till olika behandling på grund av kön samtidigt som medvetenheten ökar om att kön spelar en roll i samarbete och utformning av politik, samt att även män/pojkar behövs i det jämställdhetspolitiska arbetet. Målet med det nordiska jämställdhetspolitiska samarbetet är också att utveckla jämställdhetsintegrering (gender mainstreaming) som metod och därmed stärka denna som ett strategiskt verktyg för att stärka jämställdhetsarbetet.

4.1 Norden

Jämställdhetssamarbetet bör ha samma prioriterade teman för både de fem nordiska länderna – Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige samt de tre självstyrande områdena Färöarna, Grönland och Åland. Men aktiviteterna som genereras från de övergripande temana måste särskilt anpassas till utmaningarna i de självstyrande områdena och andra perifera områden i Norden.

De prioriterade övergripande temana för det nordiska jämställdhetssamarbetet är följande:

1. Jämställdhet på arbetsmarknaden
2. Jämställdhet inom utbildning
3. Kön, etnicitet och jämställdhet
4. Nolltolerans mot könsrelaterat våld

Aktuella aktiviteter som anpassar de prioriterade temana till lokala förhållanden och förutsättningar kan till exempel vara att:

- utveckla aktiviteter och vidta åtgärder som säkerställer att flickor och pojkar får möjlighet att bryta med de könsuppdelade utbildningsvalen
- utveckla metoder och vidta åtgärder för att unga pojkar och flickor ska kunna förhålla sig kritiska till könsstereotyper – till exempel genom jämställdhetsundervisning i förskola, skola och via kampanjer riktade till dem som ger vägledning åt ungdomar i deras utbildningsval
- säkra jämställdhet mellan kvinnor och män samt mångfalden inom forsknings- och universitets-/högskoleledningen – inklusive ledning inom privat och offentlig sektor samt i företagens styrelser
- minska könsuppdelningen på arbetsmarknaden och på så vis utjämna löneskillnaderna mellan kvinnor och män

- säkra mångfald, jämställdhet och kvinnors/flickors och mäns/pojkars fulla deltagande oavsett etnisk och kulturell bakgrund för att uppnå en ökad likabehandling och jämställdhet så att alla kan utveckla sina förmågor och ta vara på sina resurser – i detta sammanhang ska man fästa särskild vikt vid regionens urbefolkning
- arbeta mot könsrelaterat våld inklusive att vidta åtgärder som förhindrar människohandel för sexuella ändamål

4.2 Baltikum

Jämställdhetssamarbetet med de tre baltiska länderna Estland, Lettland och Litauen regleras på samma sätt som de övriga samarbetsområdena av de överordnade gällande dokumenten. Vid inledningen på samarbetsprogrammet 2011 gäller följande överordnade dokument: *Riktlinjer för Nordiska ministerrådets samarbete med Estland, Lettland och Litauen 2009–2013* och *Joint Nordic-Baltic Mobility Programmes 2009–2013* som innefattar områdena Public Administration, Business and Industry och Culture.

Om de två dokument som nämns ovan skulle ändras eller om man skulle upprätta nya överordnade styrdokument, ändras den del av det 4-åriga samarbetsprogrammet som berörs. När det gäller det förstnämnda dokumentet ovan ska ett samarbete om: ... *gemensamma värderingar som demokrati, god förvaltningssed, jämlikhet, yttrandefrihet och tolerans, där till exempel kultursamarbete kan fungera som ett kitt i nordisk-baltiska relationer. ... Jämställdhetsprinciperna är centrala och ska fortsatt integreras i samarbetet.*

Samtliga teman har utvecklats i dialog mellan ministerrådets kontor i länderna, sekretariatet, det civila samhället och frivilligsektorn i vart och ett av länderna. De prioriterade temana för perioden 2011–2014 har utvecklats med utgångspunkt i de bidrag som kommit in och som därefter har bearbetats och godkänts av de tre baltiska ländernas jämställdhetspolitiska myndigheter.

De prioriterade övergripande temana för det nordisk-baltiska jämställdhetspolitiska samarbetet är följande:

1. Jämställdhet på arbetsmarknaden
2. Jämställdhetsundervisning
3. Jämställdhet/likabehandling i det offentliga rummet och i media
4. Nolltolerans mot könsrelaterat våld

Aktuella aktiviteter som anpassar de prioriterade temana till lokala förhållanden och förutsättningar kan vara följande:

- Konkreta åtgärder för att säkerställa en anpassning av arbetslivet och familjelivet och ett mer jämställt deltagande från kvinnors och mäns sida i maktpositioner inom politik och yrkesliv
- Jämställdhetsundervisning för alla åldrar och i alla sammanhang, till exempel i förskolor och skolor (genom anpassning av hjälpmedel utvecklade i Norden) men också av nyckelpersoner inom offentlig och privat sektor
- Förmedling av lokala framgångshistorier för att skapa en större medvetenhet i opinionen om hållbarheten hos ett verkligt jämställt samhälle
- Skapande av lokala nätverk av erfarna och kunniga lokala jämställdhetsaktörer som kan förmedla egna erfarenheter och lärdomar till nya grupper och aktörer
- Arbete mot könsrelaterat våld inklusive åtgärder som förhindrar människohandel för sexuella ändamål

Det enkelte formannskapsland kan i sitt sektorprogram og i den årlige handlingsplanen etablere ulike aktiviteter, så lenge aktivitetene kan favnes under de fire prioriterte og overordnede samarbeidstemaene som er omtalt i programmet.

For alle tema i det nordisk-baltiske samarbeidet gjelder at I: Integrering av kjønns- og likestillingsperspektivet og II: Aktiv deltakelse av menn/gutter skal integreres i de fire prioriterte tema og aktivitetene som avledes av disse.

4.3 Nordvästra Ryssland

Nordiska ministerrådets jämställdhetspolitiska samarbete med Nordvästra Ryssland regleras på samma sätt som de övriga samsamarbetsområdena av de överordnade gällande dokumenten. Vid inledningen på samsamarbetsprogrammet 2011 gäller följande överordnade dokument: 1) *Protocol of intent between the Nordic Council of Ministers and the Government of St Petersburg of the Russian Federation* och 2) *Guidelines for the Nordic Council of Minister's co-operation with North-West Russia 2009-2013*.

Om de två dokument som nämns ovan skulle ändras eller om man skulle upprätta nya överordnade styrdokument, ändras den del av det 4-åriga samsamarbetsprogrammet som berörs. Enligt de två nämnda dokumenten ska ett samarbete om*the development of gender equality...* och *Gender-equality principles are central and will be integrated into the co-operation*.

Samtliga teman har utvecklats genom en dialog mellan ministerrådets kontor i regionen, sekretariatet, det civila samhället och frivilligsektorn i vart och ett av länderna. De prioriterade temana för perioden 2011–2014 har utvecklats

med utgångspunkt i de bidrag som kommit in och som därefter har bearbetats och godkänts av de politiska myndigheterna i regionen.

De prioriterade övergripande temana för det jämställdhetspolitiska samarbetet med nordvästra Ryssland är följande:

1. Jämställdhetsundervisning
2. Nolltolerans mot könsrelaterat våld

Aktuella aktiviteter som anpassar de prioriterade temana till lokala förhållanden och förutsättningar kan vara:

- jämställdhetsundervisning i förskolor och skolor (genom anpassning av hjälpmedel utvecklade i Norden) som utgångspunkt för vidare spridning i regionen
- utvecklande av en bättre jämställdhetspolitisk begreppsapparat i regionen för att väcka intresset för jämställdhet i nya målgrupper
- genomförande av jämställdhetsintegrering (gender mainstreaming) i konkreta offentliga och privata institutioner (också genom att använda metoder/hjälpmedel utvecklade i Norden) för vidare spridning i regionen av lokala nyckelpersoner
- skapande av lokala nätverk av erfarna och kunniga lokala jämställdhetsaktörer som kan förmedla egna erfarenheter och lärdomar till nya grupper och aktörer
- att tillhandahålla information om det jämställdhetspolitiska samarbetet mellan nordvästra Ryssland och Norden inom nya eller befintliga mötesplatser och nätverk
- översättning av mer av de goda nordiska erfarenheterna av jämställdhet till ryska (anpassat till ryska förhållanden och språket)
- etablering av mötesplatser och operativa nätverk för det civila samhället och frivilligorganisationerna för att säkra vidare utveckling av ett jämställt samhälle
- arbete mot könsrelaterat våld inklusive åtgärder som förhindrar människohandel för sexuella ändamål

Det enskilda ordförandeskapslandet kan i sitt sektorprogram och i den årliga handlingsplanen bredda typerna av aktiviteter, under förutsättning att aktiviteterna kan innefattas i de två prioriterade överordnade samarbetsmenyerna.

För alla teman i samarbetet med nordvästra Ryssland gäller att *I; Integrering av ett genus- och jämställdhetsperspektiv* och *II; Mäns/pojkars aktiva deltagande* ska integreras i de två prioriterade temana och de aktiviteter som följer på dessa.

4.4 Internationellt samarbete

Det finns redan ett stort internationellt intresse för nordisk jämställdhetspolitik. Intresset fokuserar på en ständigt ökande medvetenhet om värdet av jämställdhet inom familjen, i arbetslivet och i samhället i allmänhet. Ministerrådet för jämställdhet satsar därför på ett fortsatt givande internationellt samarbete – både i FN:s regi samt inom EU och i Europarådet.

Det område inom det nordiska jämställdhetsarbetet som är särskilt viktigt i ett europeiskt sammanhang är kvinnors deltagande i arbetslivet och i beslutsprocesserna samt fördelningen mellan män och kvinnor och mäns och kvinnors deltagande i omsorgen om anhöriga i den närmaste familjen. De nordiska erfarenheterna av en jämnare fördelning av omsorg, makt och inflytande har visat sig mer hållbara för en bra samhällsutveckling än andra modeller.

De nordiska länderna och de självstyrande områdena samarbetar redan med flera av EU:s institutioner samt internationella organisationer som OECD (Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling), OSSE (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) och IOM (International Organization for Migration) i den utsträckning det är relevant. Under perioden för den nya planen kommer ministerrådet för jämställdhet också att gå in för ett nära och kontinuerligt samarbete med det nya europeiska institutet för jämställdhet i Vilnius.

I FN deltar de nordiska länderna och de självstyrande områdena med jämställdhetspolitiska initiativ som bland annat vill understryka betydelsen av FN:s *Platform of Action* från 1995 för kvinnors rättigheter. Nordiska ministerrådet för jämställdhet kommer även i fortsättningen att delta på FN:s kvinnokommissions (The Commission on the Status of Women – CSW) årliga möten för att profilera det nordiska jämställdhetspolitiska samarbetet och för att säkra betydelsen av ett globalt samarbete på området. CSW kommer också att användas för att få nya impulser till det nordiska samarbetet.

5. Bilaga

Milstolpar i det nordiska jämställdhets-samarbetet 1974–2010

2010

Det nya fyraåriga samarbetsprogrammet för det nordiska jämställdhetssamarbetet 2011–2014 utarbetas under det danska ordförandeskapet. Nordiska sidoevenemang om resultat och utmaningar i relation till Beijing +15 vid FN:s Kvinnokommissions (CSW) årliga möte i New York. Utvärdering av Nordiska institutet för kunskap om kön (NIKK).

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Seminarium om jämställdhet i ett västnordiskt perspektiv, Ilulissat, Grönland.
- Seminarium om framtida nordiskt jämställdhetssamarbete under Nordiska rådets
- session i Reykjavik, Island.
- Projekt om finanskrisen och den könsuppdelade arbetsmarknaden.
- Projekt om jämställdhet bland etniska minoriteter i Norden.
- Projekt om globaliseringsinitiativ.

2009

De nordiska och baltiska jämställdhetsministrarna godkänner ett nytt nordisk-baltiskt jämställdhetssamarbetsprogram för åren 2009–2010. Nordiskt sidoevenemang om jämställdhet och klimatförändringar vid FN:s Kvinnokommissions (CSW) årliga möte i New York. Nordiskt sidoevenemang om jämställdhet och klimatförändringar, COP-15 i Köpenhamn, Danmark.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Seminarium om jämställdhet i lagstiftningen, Tórshavn, Färöarna.
- Seminarium om jämställdhet i skolan, Tórshavn, Färöarna.
- Nordisk konferens om jämställdhetsundervisning i skolan, Reykjavik, Island.
- Konferens om föräldraledighet, omsorgspolitik och jämställdhet mellan könen, Reykjavik, Island.
- Avslutningskonferens om kön och makt, Reykjavik, Island.
- Konferens om Gender Equality and Demography, S:t Petersburg, Ryssland.
- Nordiskt projekt om jämställdhet och klimatförändring.
- Nordiskt projekt om kön och kultur startas av ministerrådet för utbildning och forskning. MR-JÄM stöder projektet.

Rapporten *Global press – nordiska lösningar? Nordisk globaliseringsbarometer 2008* utarbetas till det nordiska globaliseringsforumet i Sverige. Senare hålls en nordisk konferens om globalisering, *jämställdhet och kön*.

2008

NB8-möte i Estland. Ett nytt samarbetsprogram för åren 2009–2010 godkänns. De nordiska och baltiska jämställdhetsministrarna utarbetar en nordisk-baltisk *Memorandum of Understanding* för att bekämpa människohandel för sexuella ändamål. Nordiskt sidoevenemang om bekämpning av mäns våld mot kvinnor vid FN:s Kvinnokommissions (CSW) årliga möte i New York. Utbildning i jämställdhetsintegrering/gender mainstreaming för ordförandena i ämbetsmannakommittéerna och anställda vid Nordiska ministerrådets sekretariat.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Nordiskt seminarium *Men's violence against women, honour-related violence and oppression and measures to combat trafficking in human beings for sexual purposes*. Nordiska rådets session.
- Nordisk-baltisk-rysk tvärsektoriell konferens om människohandel för sexuella ändamål, S:t Petersburg, Ryssland.

2007

Nordisk-baltiskt ministermöte. De nordiska jämställdhetsministrarna diskuterar människohandel för sexuella ändamål. Nordiskt sidoevenemang om den nya nordiska papparollen vid FN:s Kvinnokommissions (CSW) årliga möte i New York. *10th Anniversary of Women and Men in Dialogue*, Riga, Lettland. Avslutningskonferens om *Män och jämställdhet*, Oslo, Norge. Nordisk-samisk jämställdhetskonferens, Oslo, Norge. Konferensen *Nordic-Baltic Police Women's Network*, Tammerfors, Finland En ny rapport ges ut om hur att få barn inverkar på kvinnors och mäns löner. En konferens om temat arrangeras.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Nordiskt projekt om ledarskap i Norden i ett genusperspektiv.
- Projekt om människohandel och prostitution i Norden.
- Den nordiska undersökningen *Familje- och velferdspolitiske ordninger i Norden – ulike modeller og deres konsekvenser for likestilling mellom kjønnene* presenteras.

2006

MR-JÄM godkänner ett nytt samarbetsprogram för det nordiska jämställdhetsarbetet 2006–2010. Samarbetsprogrammet prioriterar två teman:

- Kön och makt
- Kön och ungdom

Konferensen *Kön, makt och samarbete/samverkan med och för ungdomar*. Nordiskt sidoevenemang om kvinnors deltagande i politik och ledning vid FN:s Kvinnokommissions årliga (CSW) möte i New York. På Nordiska rådets session presenterar jämställdhetsministrarna resultaten från en kartläggning av hur de olika ministerråden arbetar med att integrera ett genus- och jämställdhetsperspektiv i sitt arbete. NB8 M-möte, Tønsberg, Norge. De nordiska och baltiska jämställdhetsministrarna godkänner på mötet ett nordisk-baltiskt samarbetsprogram för jämställdhet för åren 2007–2008. En nordisk vitbok om unga och jämställdhet presenteras för jämställdhetsministrarna av en nordisk ungdomspanel.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Konferens om mansforskning, Reykjavik, Island
- Konferensen *Familje- och välfärdspolitiska ordningar i Norden*.
- Konferensen *The process towards integrating gender perspective in the budgetary process (gender budgeting)* – the Nordic experience avslutar det nordiska projektet om hur man integrerar ett genusperspektiv i de nordiska statsbudgetarna.
- Seminarium om en samordnad insats för att bekämpa människohandel. Genomförs i samarbete med ÄK-S och ÄK-LAG
- Seminariet *Kjønn, kultur og kommunikation i det fremtidige nordiske samarbejde*.

2005

Nordiskt sidoevenemang *Gender and Youth* vid FN:s Kvinnokommissions (CSW) årliga möte i New York. En utvärdering av Nordiska institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK) genomförs på uppdrag av ÄK-JÄM av Rambøll Management.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Nordisk konferens om kön och unga med speciellt fokus på pojkars och flickors utbildnings- och yrkesval.
- Konferens om hur pornografins utbredning inverkar på flickors och pojkars uppfattning om kön.
- Seminarium om män och jämställdhet, Köpenhamn, Danmark.
- Seminarium om män mellan arbetslivet och familjen, Finland.
- Projektet *Samarbeta jämt i Norden* följer upp tidigare seminarium om integration och jämställdhet.

2004

30-årsjubileumsseminarium för det nordiska jämställdhetssamarbetet, Reykjavik, Island. Handlingsplan för män och jämställdhet 2004–2005 godkändes. Handlingsplanen tar upp fyra teman: könssocialisering, män och

våld, män och den könsuppdelade arbetsmarknaden samt män mellan arbetsliv och familj. En rad aktiviteter startas. NB8-ministtermötet antar ett nytt nordisk-baltiskt samarbetsprogram 2004–2006. Ministrarna beslutar föreslå en samordning av myndigheternas, organisationernas och de olika task force-gruppernas insatser i kampen mot människohandel. Ett samarbete inleds med ministerrådet för narkotika och ministerrådet för social- och hälsopolitik med speciellt fokus på nordvästra Ryssland. Det utarbetas en Actionplan on *Social Well Being* som presenteras på ett *kick-off*-seminarium i S:t Petersburg i september. Nordiskt sidoevenemang vid ministtermötet *Northern Dimension Partnership on Public Health and Social Wellbeing* (NDPHS) i Tallinn, Estland.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- *Gender, Environment and Social Development in the West Nordic Countries and Arctic Areas* konferens, Akureyri, Island.
- *10th Anniversary Seminarium Nordic Forum*, Åbo, Finland. Seminariet samlar deltagare från de nordiska och baltiska länderna såväl som från nordvästra Ryssland och Polen.
- Det nordiska forskningsprogrammet *Den nordiska mannen?* påbörjas.
- Projektet *Integrering av ett könsperspektiv i de nordiska statsbudgetarna* startar. Projektet är ett samarbetsprojekt mellan ÄK-FINANS och ÄK-JÄM.
- Projektet *På Sporet* av Likalön startar som del av ett samarbete mellan ÄK-JÄM och ÄK-A.
-

2003

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Konferensen *Integration och jämställdhet*, Malmö, Sverige.
- *3rd Baltic Sea Women's Conference on Women and Democracy*, Tallinn, Estland.
- Nordiskt projekt om pornofiering av det offentliga rummet.

2002

Nordisk-baltisk kampanj mot handel med kvinnor genomförs i de nordiska och baltiska länderna. Kampanjen är ett samarbete mellan ländernas justitie- och jämställdhetsministerier. Möte om jämställdhet mellan kvinnor och män i ett flerkulturellt Norden, Oslo, Norge. Ny hemsida lanseras: gender.norden.org

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Nordisk forskningskonferens *Subjekt, politik och könskonstruktion: det jämställda Norden som framtidsverkstad*, Stockholm, Sverige.
- *Klart vi har likestilling – er de noe å mase om?* Nordisk konferens om flickors och pojkars könssocialisering i det offentliga rummet.

2001

Women and Democracy - The Second Conference Reykjavik-Vilnius, Vilnius, Litauen. I samband med konferensen arrangeras ett nordisk-baltiskt möte mellan jämställdhetsministrarna. På mötet godkänner ministrarna ett nordisk-baltiskt samarbetsprogram för 2001–2003.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- *Taking Wing* – konferens om *Gender Equality and Women in the Arctic*, Saariselkä, Finland.
- *Towards Gender Responsive Budgeting* – highlevel konferens, Bryssel, Belgien.
- *Kan mænd?* utkommer, och konferensen *Mænd, arbejdsliv og ligestilling* arrangeras i Köpenhamn, Danmark.

2000

MR-JÄM godkänner ett nytt samarbetsprogram för det nordiska jämställdhetsarbetet 2001–2005. Samarbetsprogrammet prioriterar tre teman:

- Integrering av ett genusperspektiv i de nordiska statsbudgetarna
- Män och jämställdhet
- Våld mot kvinnor

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- *Gender Equality and the Future - 2nd Baltic Sea Women's Conference*, Helsingfors, Finland.
- Konferensen *Gender Mainstreaming Competiveness & Growth*, Paris, Frankrike.
- "Gender Mainstreaming i Norden – en strategi för jämställdhet, arbetsmarknads- och ungdomspolitik", slutrapporten från det nordiska mainstreaming-projektet, utges.

1999

Under konferensen *Women's World* som arrangeras i Tromsø, Norge, hålls ett nordiskt ministerrådsmöte och de nordiska jämställdhetsministrarna deltar i en debatt om välfärd i Norden.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Konferensen *Women and Democracy at the Dawn of the New Millenium*, Reykjavik, Island,
- *Likestillte demokratier? Kjønn og politikk i Norden* utkommer.

1997

Handlingsplan för män och jämställdhet godkänns av MR-JÄM. På initiativ av MR-JÄM och MR-SAM godkänns en plan om integrering av jämställdhet i verksamheten vid NMR:s sekretariat. Det första nordisk-baltiska jämställdhetsministermötet arrangeras. Ett samarbetsprogram för det nordisk-baltiska samarbetet för 1998–2000 godkänns.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Nordisk konferens *Kvinnor, arbete och ekonomi*, Reykjavik, Island.
- Nordisk-baltisk konferens *Women and Men in Dialogue*, Valmiera, Lettland.

1996

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Nordiskt projekt om Gender Mainstreaming.
- ”Norden och närområdena – kartläggning av jämställdhetssamarbete” utkommer.

1995

MR-JÄM godkänner ett nytt samarbetsprogram för det nordiska jämställdhetsarbetet 1995–2000. Samarbetsprogrammet prioriterar fem teman:

- Att främja kvinnors och mäns lika tillgång till de politiska och ekonomiska beslutsprocesserna.
- Att främja kvinnors och mäns ekonomiska jämställdhet och inflytande.
- Att främja ett jämställt arbetsliv.
- Att förbättra både kvinnors och mäns möjligheter att förena föräldraskap och förvärvsarbete.
- Att påverka den europeiska och den internationella utvecklingen på jämställdhetsområdet.

Nordiska institutet för kvinno- och könsforskning (NIKK) grundläggs och placeras vid Universitetet i Oslo.

1994

Nordiskt Forum, Åbo, Finland. I samband med forumet hålls ett ministerrådsmöte mellan de nordiska jämställdhetsministrarna. ”Women and Men in the Nordic Countries, Facts and Figures 1994” utges.

1990

Nordiskt projekt om lika lön för män och kvinnor i Norden.

1988

MR-JÄM godkänner ett nytt samarbetsprogram för det nordiska jämställdhetsarbetet 1989-1993. Samarbetsprogrammet prioriterar två teman:

- Kvinnors roll i den ekonomiska utvecklingen.
- Kvinnors och mäns möjligheter att kombinera familje- och arbetsliv.

Nordiskt Forum Oslo, Norge. På forumet arrangeras en officiell nordisk jämställdhetskongress.

1987

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Nordiskt projekt om män och jämställdhet.
- Nordiskt projekt om muslimska invandrarkvinnor.
- Nordiskt projekt om fler kvinnor i IT-branschen.
- Nordiskt projekt Kan vi bo tillsammans?.

Vi har väntat länge nog - handbok i kvinnorepresentation ges ut på danska, finska, isländska, norska och svenska. Statistisk rapport om kvinnor och män i Norden ges ut.

1986

Den nordiska rapporten *Det todelte arbejdsmarked* utges.

1985

Bogen *Blomster & Spark, Samtaler med kvindelige politikere i Norden* utges av Nordiska ministerrådet. Nordiskt BRYT-projekt om den könssupplade arbetsmarknaden (avslutas 1989).

1982

Det första samarbetsprogrammet för det nordiska jämställdhetsarbetet godkänns av ministerrådet för jämställdhet.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Nordiskt projekt om kvinnor i nordisk politik.
- Nordiskt projekt om våld i parförhållanden.

1981

En rådgivare som arbetar med jämställdhet som sitt huvudsakliga arbetsområde anställs vid Nordiska ministerrådets sekretariat. Möte mellan de centrala nordiska arbetsgivarorganisationerna och fackministerrådet för jämställdhet. Nordiskt projekt om den tekniska utvecklingens betydelse för kvinnors och mäns jämställdhet i arbetslivet.

1980

Jämställdhetsministrarna övertar ansvaret för det nordiska jämställdhetssamarbetet. Det hålls ett möte mellan jämställdhetsministrarna och Nordiska rådets social- och miljöutskott. Möte mellan jämställdhetsutskottet och Nordens fackliga samorganisation, Oslo, Norge. Nordiskt projekt om utdelade arbetsmarknader i Norden.

1979

Kontaktmöte om nordiskt jämställdhetssamarbete arrangeras mellan representanter för Nordiska ministerrådet, Nordiska rådet, Nordens fackliga samorganisation, nordiska arbetsgivarorganisationer, representanter för nationella kvinnoorganisationer och tjänstemän från en rad ministerier i de nordiska länderna. Nordiskt projekt om *samhällsplanering och boendeformer*.

1978

På ett möte mellan Nordiska rådets social- och miljöutskott och samarbetsministrarna för Nordiska ministerrådet godkänns handlingsplanen för nordiskt samarbete om jämställdhetsfrågor. På mötet föreslås det att man upprättar en ämbetsmannakommitté för jämställdhetsfrågor (ÄK-JÄM). Nordisk jämställdhetsbulletin nr 1 utkommer i juni 1978. Nordiskt projekt om *äktenskap och försörjning i Norden*

1977

Nordiska rådets social- och miljöutskott föreslår att en handlingsplan för nordiskt samarbete i jämställdhetsfrågor ska presenteras på Nordiska rådets session följande år.

Viktiga konferenser/seminarier och projekt:

- Nordiskt seminarium *Retsbeskyttelse af ligestilling mellem kvinder og mænd i Norden*, Esbo, Finland.
- Nordiskt projekt om *massmedier och jämställdhet*.
- Nordiskt projekt om *föräldraledighet*.

1976

Nordiskt seminarium om *jämställdhet i familje- och arbetslivet*, Glumslöv, Sverige.

1975

En nordisk kontaktgrupp för jämställdhetsfrågor tillsätts och det första kontaktgruppsmötet hålls i april 1975.

1974

Nordiska ministerrådet beslutar i december 1974 att alla nordiska regeringar ska utse en person till att hålla kontakt med de övriga nordiska regeringarnas administrationer i jämställdhetsfrågor.

norden

Nordiska ministerrådet

Ved Stranden 18
DK-1061 Köpenhamn K
www.norden.org

ANP 2010:785
ISBN 978-92-893-2172-3

